

Laudáció Molnár Imre bőrműves iparművész akadémiai székfoglalójához

■ Valaha – hazánkban, itt-ott, talán még alig egy évszázaddal ezelőtt is – az emberek közvetlen kapcsolatban, mondhatni: párbeszédben álltak az őket körülvevő élő és élettelen – általuk teremtettnek hitt – világgal, értették annak törvényeit, s ez segítette őket saját létük és környezetük kialakításában is. Amint a középkor gondolkodói is a Szférák Zenéjéről szóltak, amikor a makrokozmosz és a működőképes mikrokozmosz rendszerek egybecsengő arányairól szóltak, úgy a természettel együtt élő emberek is hallani vélték az őket megtartó, vagy fenyegető erők összhangzatát. Mi sem volt hát nyilvánvalóbb számukra, mint az a parancs, hogy ha harmonikus életet akarnak élni ezen a földön, akkor saját mikrokozmoszukat is ennek a törvénynek az alapján kell létrehozniuk.

Hozzánk képest, azok az emberek, akikről beszélek, beavatottak voltak. Magától értetődő módon voltak azok, mert életük képessé tette, sőt: kötelezte arra, hogy megértsék a Világ-egész hangzatainak törvényét, s azt, hogy miként mozoghatnak otthonosan ebben a számukra bizonyára nem ellenséges világban.

Ha arra gondolunk, hogy mi lenne belőlünk akkor, ha a mindenkori Nagy Testvérnek egyszerre csak kedve jönne elfordítani az elektromos áram, a központi fűtés, a víz- és a gázszolgáltatás némelyik főkapcsolóját, akkor kirajzolódhat előttünk az a mérhetetlen kiszolgáltatottság is, ami lényegileg választ el bennünket fent említett őseinktől.

Szervilis lojalitásunk, amivel saját civilizáltnak mondtott, valójában „szifilizált” életünket éljük, mindössze ennek a néhány kapcsolónak szól hát? Száz, kétszáz, ötszáz év elég volt ahhoz, hogy elfelejtsük meghallani a Szférák Zenéjét? A Harmóniát, amelynek nyomán bekapcsolódhatnánk a Teremtés Nagy Szimfóniájába? Ilyen rövid idő alatt elkényelmesedett konzumidiótákká lettünk?

Mert mára érthetetlen, sőt: félelmetes lett számunkra minden. Elsősorban persze saját fajunk, de a természeti környezet is, amelyben már nem az Eden-

kert maradványát, az anyatermészetet látjuk, hanem a kizsákmányolható energiaforrást, illetve a kiirtandó ellenséget. Félünk mindentől: a szárazságtól, a jégesőtől, a villámcsapástól, a szabályozatlan vizektől, a mocsaraktól, a növényi pollentől, a parlagfűtől, a gombáktól, a rovaroktól, az egértől a medvéig minden vadon élő állattól, hogy a madárinfluenzáról és társairól már ne is beszéljek.

A görög mítosz szerint Líbia királya, Poszeidón és Gaia – a Földanya – fia: Antaios, mindenkit legyőzött birkózásban, mert ereje mindig megújult, ha érintkezett a földdel; anyja testével. Vele ellentétben, a civilizált ember szó szerinti értelemben is „talajt veszített” ember.

Rudolf Steiner azt javasolja, hogy ennek a kóros állapotnak a gyógyítását már gyermekkorban el kell kezdeni, többek között úgy, hogy a szellemiek elsajátítása mellett mindenki tanuljon kézművesmesterségeket is, ami az anyagok ismeretén keresztül visszavezethet az egykorvolt Egység megsejtéséig. Ezt az eszmét követik mára a Waldorf-iskolák.

A kézművesség ugyanis – legyen szó asztalosról, cipőkészítőről, könyvkötőről, vagy bármilyen más,

→
**Molnár Imre: Nyakék /
Imre Molnár: Necklet**
[2014] csont, fonott
marbabőr; csont:
6,5x3,7 cm / bone,
plaited cow leather;
bone: 6,5x3,7 cm

Fotó: Áment Gellért

alkotótevékenységről – megtanítja az embert arra, hogy miként lehet együttműködni a világban uralkodó fizikai, és egyéb törvényekkel, s ezzel együtt arra az áhítatos alázatra is, amely elengedhetetlen a szakmai ismeretek, a pontosság, a szakszerűség és az igényesség elsajátításához.

Generációim tagjai talán még emlékeznek arra, hogy legkedvesebb játékainkat valaha mi magunk készítettük: babákat és azok ruháit, gesztenyeállatokat, cipőkrémes dobozokból telefont, nád-, illetve fűzfá sípot, vízimalmot, vitorlást, íjat, nyílvevesszőt, csúzlit, gombfocicsapatot, és még ezernyi más újra és újra feltalált

Molnár Imre: Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzata által Kodály Zoltánnak

posztumusz adományozott díszpolgári oklevél, kerületi címeres oklevéltartó tokkal / Imre Molnár: Certificate of honorary citizenship, awarded posthumous to Hungarian composer Zoltán Kodály by the Municipal Government of District II, Budapest, with certificate case decorated with the district's coat of arms

Oklevél: 2007, borjúpergamen, kézírás, iniciálé, diófa pecsét-tartó, 42x53 cm.

Oklevéltartó tok: 2007, domborított marhabőr borítás, bársonybélés, fonott zárógombok, 50x Ø 10 cm / Certificate: 2007, vellum, hand written, initial, walnut seal, 42x53 cm. Certificate case: 2007, embossed cow leather covering, velvet lining, plaited closing buttons, 50x Ø 10 cm

gyermekcsodát. Amikor ezekkel bíbelődtünk, akkor – tudunkon kívül – saját fantáziánk határaival, és a világ törvényeivel ismerkedtünk.

Miként láthatunk bele egy kukoricacsutkába vagy néhány gesztenyébe élőlényt? Hogyan kell varrni? Miért továbbítja egy madzag az emberi hangot, s hogyan szólaltatható meg egy ág- vagy náddarab? Milyen vessző alkalmas íjnak, s milyen ágasfa csúzlíznak? Mi a titka egy csatárnak kinevezett, jól megrepszelt kabátgombnak? Nagy tudomány volt mindez, s mint minden kreativitást igénylő, kézműves-, alkotó munkának, ennek is megvoltak a mesterei, akiket társaik számon tartottak, és titkon egy kicsit irigyeltek is.

Ehhez képest Hanthy Kinga, a *Magyar Nemzet* egyik közelmúltban megjelent számában ezt írja le a mai gyermekek játékaikról:

„A gyerekek a zsúron csendben ülnek egymás mellett, és a számítógépen játszanak. Jó esetben egymással vagy egymás ellen. Rossz esetben külön-külön.

Anyukának nincsenek fegyelmezési gondjai, mert csak az egeret vágthatják egymás fejébe, és biztos, hogy a nap végére nem lesz szétzúzva a lakás, mint valamikor régen, amikor a zsúr a bútorok közötti fogócskába torkollott. A gyerekek nem szeretnek már futni.

[...] míg egy tisztességben megőszült akadémikus, aki egész életében bonyolult dolgok kibogozására használta az agyát, nem tud bánni az okostelefonnal, de sokszor még a butával sem, addig a szomszéd gyerek, aki egész életében nem használta az agyát, és esély sincs rá, hogy egyszer rá-szorul, az meg tud.”

Bizony; egyre inkább virtuális világban élünk, s ami számomra a legmeglepőbb: már a képzőművészetben – ebben az ízig-vérig az anyagokhoz kötődő művészeti ágban – is megszülettek az elanyagtalanodott, virtuális „alkotások”, a mű nélküli „művek”. Ahogyan elszakadtunk a minket körülvevő világtól, úgy magától az ember eredeti természetétől is elszakadóban vagyunk. Attól az emberi természetől, amely Isten képmásaként maga is teremteni és alkotni tud.

Sok teremtményszólból ismerjük az égi, elvont, csak a megfoghatatlan transzcendensben létező Teremtő segítőtársát, a meglehetősen ambivalens szerepet játszó Demiurgoszt (a görög kifejezés iparost, mestert, alkotót, sőt: szó szerinti értelmezésben „a népek al-

kotót” jelent), aki a szellemi szférából az anyagba hatolva munkálkodik, s megalkotja a materializálódott, látható Világmindenség élettelen és élő elemeit. A gnosztikusok felfogása szerint ő a rossz princípiumával terhelt anyagi minőség létrehozójaként az a lény, aki isteni teremtő ereje mellett nincs híján a sötét, ördögi vonásoknak sem. Indoeurópában egyáltalán nem egyedülálló módon, a magyar népmesékben például maga az ördög is megjelenhet Demiurgoszként, és sokat mond az is, hogy német nyelvterületen a Schwarzkünstler – szó szerinti fordításban: „fekete művész” – jelentése a varázslóra vonatkozik.

Ennek a sajátos isteni-ördögi szerepnek a megjelenítője például a *Kalevala* csodás képességű mesterembere, Ilmarinen. Rokonai – akik sokszor külsejükben is őrzik ördögi stigmáikat – közé tartozik a görögség sánta Héphaisztosza, a rómaiak vulkánok mélyén munkálkodó, rút Vulcanusa, a bőrkötényét zászlóvá avató perzsa Káve kovácsa, a nyugat-sémi Kosar-i-Husas, Túbal-kajin, a bibliai Káin leszármazottja, a kelta Goibniu, a germánok sánta Völundja és törpéi.

Nekünk, anyagokkal dolgozó alkotó embereknek bizony nem a sugárzóan fenséges, lantját pengető Apollón Napisten a nemtőnk, hanem a fenti – talán kevésbé fennkölt – társaság, s tevékenységünk éppen az anyagokkal való foglalkozás miatt áll oly közel a mágiához, amit – sokak számára talán meglepő módon – az 1462 és 1516 között élt nagy polihisztor, Sponheim apátja, Johannes Trithemius foglalt össze legpontosabban: *„Az isteni mágia abban a képességben áll, hogy fel tudjuk fogni a dolgok lényegét a Természet Fényében, és arra használjuk a szellem lelkierőit, hogy anyagi dolgokat hozzunk létre a láthatatlan Univerzumból; az ilyen műveleteknél egybe kell kapcsolni a Fentlevőt a Lentlevővel, és összhangzatos működésbe hoznunk.”*

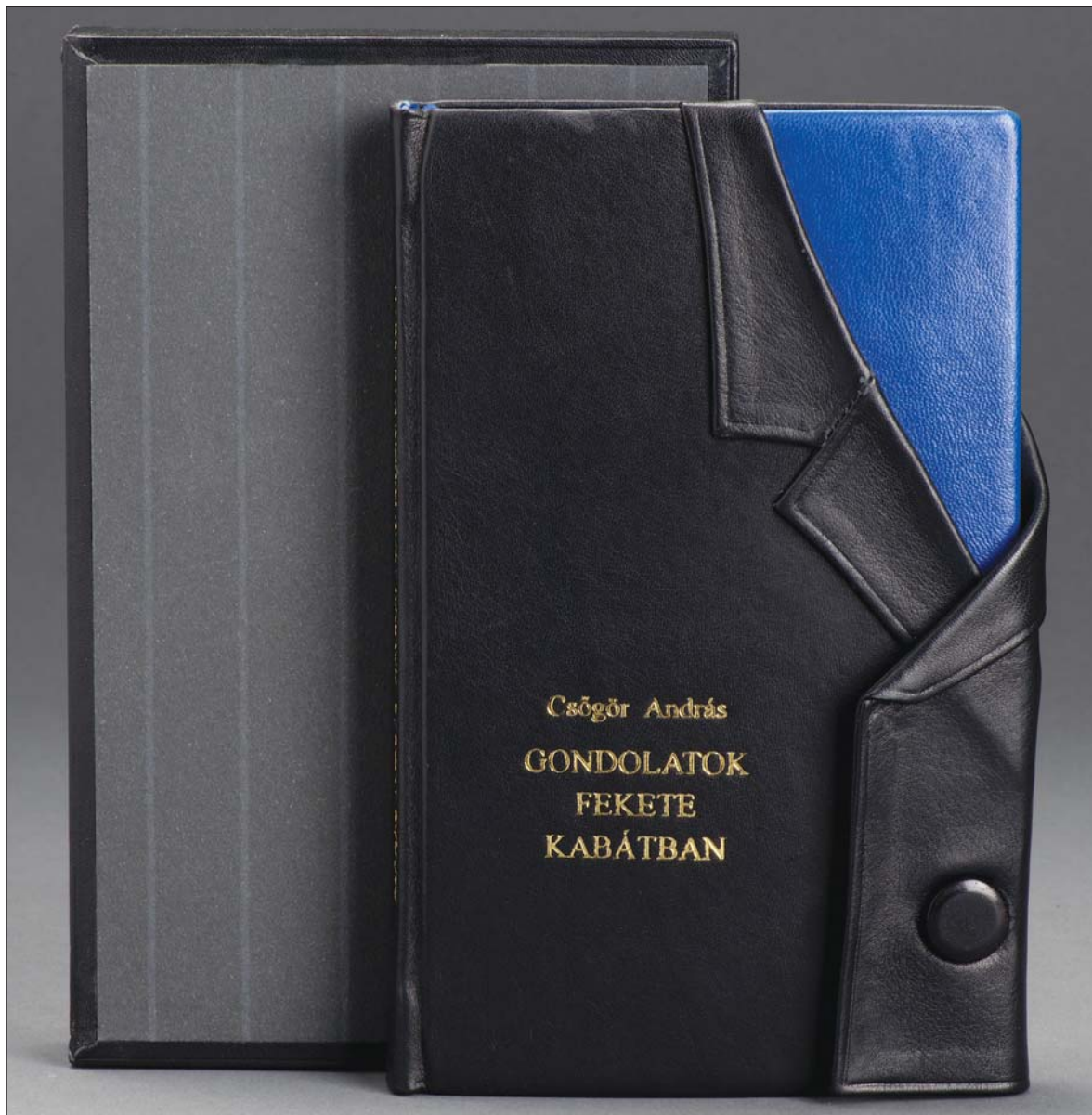
Mi mást is tenne a művész, mint ugyanezt: összekapcsolja a „fentlevő” szellemet a „lentlevő” anyaggal, azaz arra törekszik, hogy szellemmel töltsen meg – illetve lelkesítse át – az élettelen anyagot.

Pilinszky János *Csönd és közelség* című füveskönyvében így ír: *„A legelvontabb igényű művész is: kétkezi munkás. Sokkal inkább rokona az ácsnak, a bányásznak vagy akár a földművesnek, mint bárki tollforgató bivatálnak. A legezoterikusabb költő is könyököig sáros-tin-*

tás munka közben. S bizony nem márvány és nem drágakő után kutat. Jól tudja, hogy a mindenség modelljét egyedül omlatag anyagból, didergő limlomokból lehet »fölrakni«, hogy az meg is maradjon, súlyokból és megannyi esendő-

ségből. Az »isteni szépség« egyedül ezen az áron inkarnálódhat, öltet testet. Hogy magára veszi minden terhünket, didergésünket. Minden egyéb – s a művészetben legkivált – farizeusmunka és szemfényvesztés.”

Fotó: Áment Gellért

Molnár Imre:
Bibliofil kötés, tokkal
Csögör András
Gondolatok fekete
kabátban című
verseskötetéhez
(Balassi Kiadó,
Budapest, 2005) /
Imre Molnár:
Bibliophile book
binding, with case
for the volume of
poems Gondolatok
fekete kabátban
(Contemplating in Black
Coat) by András Csögör
(Balassi Kiadó
Publishing House,
Budapest, 2005)
[2005] borjubőr,
kézzel fűzött, festett
metszés, kézi
oromszegő, aranyozás
/ calf leather hand
laced, painted
engraving, hand
headbanded, gilded
[17,5x11,2x2,5 cm]

Molnár Imre:
Öltözköztudomány –
női kézitáska, saru, öv,
karkötő / Imre Molnár:
Accessories – Women's
handbag, sandal, belt,
bracelet

Marhabőr, festett,
kézi varrás, táska:
29x24x17,5 cm,
saru: 36-os méret, öv:
85x2 cm,
karkötő: Ø 8,5 cm /
cow leather, dyed,
hand sewn, bag:
29x24x17,5 cm,
sandal size: 36,
belt: 85x2 cm,
bracelet: Ø 8,5 cm

Fotó: Áment Gellert

Aki efféle alázattal nyúl az anyagokhoz az előbb-utóbb hallani kezdi a Szférák Zenéjét, s beavatottá válik. Ilyenfajta beavatottnak tartom Molnár Imrét, akinek tárgyai – a könyvborítóktól az oklevelek, illetve érmek tokjain keresztül, egészen a táskákig, cipőig és más használati tárgyakig – számomra messziről megismerhetők. Mert igényesek, szakszerűek, pontosak és méltóságteljesek, s a maguk nemében műalkotássá magasztosulnak.

Molnár Imre csak természetes anyagokkal dolgozik: papiruszal, fával, csonttal és mindenekelőtt bőrrrel. Marha-, borjú-, kecske-, juhbőrrel, de használt már struccbőrt, rája bőrt és különböző hullók bőrt is.

A bőr egyébként minden szépsége mellett is mági-

kus-misztikus anyag, amiben mindig van egy kis félelmetes vonás is, ami természetesen abból származik, hogy egy Isten teremtette, lelkes élőlény porhüvelyének burka volt egykor, s a mitológiákban úgy szerepel, mint az élőlény életerejének a birtokosa.

Az ókori egyiptomiak az áldozati állat még nedves bőrét terítették Amon kos-szobrára, éppúgy, mint ahogy a görögség őrzöngő menádjai is ilyen bőroket viseltek.

Athéné az általa megölt óriás Pallasz bőréből készült kötényt – az aigiszt – öltötte magára, hogy sértetlenné legyen, Héraklész a legyőzött nemei oroslán bőrét hordta öltözetként, míg az azték pap rituális emberáldozataik bőrét vették a testükre.

A germán Thor isten arra is képes volt, hogy a

Molnár Imre: Bibliofil kötés, tokkal Hoppál Mihály Sámánok Euráziában című könyvéhez (Akadémia Kiadó, Budapest, 2005), „Sámán szappantartó” éremtartó tok a ‘Nemzetközi Társaság a Sámán Kutatásért’ díjhoz és csont nyakék. Az érem Kő Pál szobrászművész alkotása / Imre Molnár: Bibliophile book binding, with case for the volume Sámánok Euráziában (Shamans in Eurasia) by Mihály Hoppál (Akadémiai Kiadó Publishing House, Budapest, 2005), ‘Shaman soap case’ medal case for the award of the ‘International Society for Shamanistic Research’ and bone necklet. Medal by sculptor Pál Kő

Bibliofil kötés: 2005, marhabőr, kézzel fűzőtt, festett pergamen, festett metszés, kézi oromszegő, 27x23,5x3 cm.

Éremtartó tok: 1993, fa, borjúpergamen, kecskeszőr; fonás, hajtogatás: 15,5x15x4,5 cm. Érem: 7,5x6,2x1,8 cm.

Nyakék: 2000, csont, marhabőr; karcolt tamga, fonott gomb, Ø 14 cm / Bibliophile binding: 2005, cow leather, hand laced, painted parchment, painted engraving, hand headbanded, 27x23,5x3 cm.

Medal case: 1993, wood, vellum, goat hair; plaiting, folding: 15,5x15x4,5 cm. Medal: 7,5x6,2x1,8 cm.

Necklet: 2000, bone, cow leather; scratched tamga, plaited button, Ø 14 cm

Molnár Imre:
Női válltáskák és öv /
Imre Molnár: Women's
shoulder bags and belt

[2002] sertésvelúr,
jub- és marhabőr,
esztergált fa, táskák
vállszíjjal: 28x58x70
cm és 25x25x76 cm,
öv bekapcsolva: 5x40
cm / pig velour, sheep
and cow leather,
turned wood; bags
with shoulder strap:
28x58x70 cm and
25x25x76 cm, belt,
fastened: 5x40 cm

harci kocsiját húzó kosok húsát elfogyasztva, azok csontjaiból és bőréből újra életre keltse őket. Ez a momentum igen jól példázza, hogy az egykorvolt ember szemében az életerő milyen szorosan kötődött a csonthoz és a bőrhöz.

A szkíták által művelt – és jóval később, az Újvilágban, állítólag a spanyolok által elterjesztett, majd az indiánok által átvett – skalpolási szokások is azt a célt szolgálták, hogy legyőzött ellenségeik fejbőrének zsákmányolásával magukévá tegyék azok lelki- és szellemi erejét.

A 18. századi utazó – Nicolaes Witsen – egy 1705-ben készített rajzán állatbőrbe öltözött sámán látható, aki nyilván a totemállat erejét volt hivatott ezen öltözetben magáévá tenni. A sámánok talán legfontosabb kelléke, „hátas állata”, „táltos lova” pedig a sámándob, amelynek fakeretén a feszülő bőr nem pusztán egy tárgy része, de transzcendens hangzatokra rezonáló élőlény is a beavatott kezében.

Igazi beavatottnak kell lennie tehát annak, aki e

mágikus kisugárzású, „élő-halott” anyagokkal bánni tud, s akinek vigyáznia kell arra, hogy ne járjon úgy, mint a szerencsétlen Marszüasz szatír, akit dilettantizmusáért Apollón megnyúzott.

Véleményem szerint Molnár Imre bátran számíthat a művészi minőségre igen kényes Apollón elismerésére is. Nem fogja megnyúzni.

SZEMADÁM GYÖRGY
festőművész, művészeti író

Molnár Imre Ferenczy Noémi-díjas bőrműves iparművész
Az anyagtól a műalkotásig című kiállítása Budapesten,
a Magyar Népi Iparművészeti Múzeum kiállítótermében
2014. augusztus 1-jétől szeptember 27-ig volt látható. (A szerk.)

A laudáció a Pesti Vigadó Makovecz-termében
2014. november 7-én hangzott el Molnár Imre magyar művészeti
akadémiai székfoglalója alkalmával.

A fotókat Molnár Imre bocsátotta rendelkezésünkre.